

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-54

TRAFİK ve İLK YARDIM HAFTASI (4-10 MAYIS) BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KÜRESEL YOL GÜVENLİĞİ HAFTASI

Ülkemizde trafik kazalarının önlenmesi ve toplumda farkındalık oluşturulması amacıyla Mayıs ayının ilk haftası "Trafik ve İlk Yardım Haftası" olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, trafik hakkında BM'nin uluslararası düzeyde farkındalık oluşturmak için 4-10 Mayıs arasında üçüncüsünü düzenlediği kampanyalardan biride "BM Küresel Yol Güvenliği Haftası"dır. 2015 yılı için bu haftanın ana teması "Çocuk ve Yol Güvenliği" olarak belirtilmiştir.¹

Uygurlık tarihinde önemli aşamalardan biri olan tekerlek en eski kayıtlara göre ilk kez MÖ 3.500 yıllarına ait bir Sümer piktogramında resmedilmiştir.² Yüklerini önce kendileri sonra hayvanlarla taşıyan insanlar, tekerleğin icadı ile yeni araçlar yapmışlardır. Geliştirilen bu ilkel taşıtlar sanayi devrimi ile birlikte buharla veya motor gücüyle çalışır hale gelmiş ve sadece karayolu için değil, deniz ve hava yolu ulaşımı için de kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle hem taşıtların hızı artmış hem de ulaşım süreleri kısalmıştır. Ancak, gelişen teknolojiyle birlikte artan ulaşım aracı çeşitliliği, ulaşımında görülen artış kazalar ve yaralanmalarda da artışı beraberinde getirmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre her yıl 1,24 milyon kişi kara yollarında geçirdiği kaza sonrasında yaşamını yitirmekte ve on milyonlarca yaralanmakta veya sakat kalmaktadır. Dünyadaki karayolu trafik kazaları kaynaklı ölümlerin %59'unu 15-44 yaş arası yaşamın en verimli ve aktif olduğu genç yetişkinler oluşturmaktadır. Ayrıca bu ölümlerin neredeyse tümü (%92) düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana gelmektedir.³ Bu ölümlü ve yaralanmalı trafik kazalarının ekonomik yükü ise milyarlarca doları bulmaktadır.⁴ Acil önlem alınmadığı takdirde, bugünkü eğilim devam ederse, 2030 yılında karayolu trafik ölümlerinin tüm ölümler arasında beşinci sırada yer alacağı tahmin edilmektedir.⁴

Türkiye İstatistik Kurumu 2013 verilerine göre ülkemizde yaklaşık olarak 1,2 milyon trafik kazası olmuştur. Maddi hasarın dışında bu kazaların %13,4'ü ölümlü-yaralanmalı olup 3.685 kişi yaşamını yitirmiş, 274.829 kişi ise yaralanmıştır. Ölen kişilerin yaş dağılımı ile ilgili bir bilgi olmamakla beraber ölenlerin %77'si erkek, %23'ü kadındır.⁵

Hem ülkemizde hem de Dünyada önlenebilir ölüm ve sakatlığa da yol açabilen yaralanma nedenlerinden biri olan trafik kazaları önemli bir halk sağlığı sorudur.

Trafik sorunlarına çözüm bulmak, trafiğe bir düzen getirmek ve trafik kazalarını önlemek için bir takım kurallar belirlenmiştir. Trafik kurallarına uyulmadığı ve gerekli alt yapının oluşturulmadığı ülkelerde yolu kullanan yayalar, bisikletliler, iki tekerlekli motorlu araç sürücüleri ve yolcularına "İncinebilir Yol Kullanıcıları" denmektedir. Dünya genelinde genel olarak tüm trafik ölümlerinin yarısını "İncinebilir Yol Kullanıcıları" oluşturmaktadır.³ Ülkemizde 2013 yılında gerçekleşen kazalarda ölen kişilerin %17,7'sini yayalar %7,9'unu ise motosiklet sürücüleri oluşturmaktadır.

Kazalar arasında can kaybı, sakatlanma ve ekonomik zararları nedeniyle karayolu trafik kazaları ilk sırada yer almaktadır. Alkollü araba kullanmak, hız sınırlamalarına uymamak ve hatalı sollama trafikte en sık

¹ Third UN Global Road Safety Week 2015. Children and Road Safety. <http://www.who.int/roadsafety/week/2015/en/>. Erişim:27.04.2015.

² WHEEL. <http://global.britannica.com/EBchecked/topic/641642/wheel> Erişim:27.04.2015.

³ 10 Facts on Global Road Safety <http://www.who.int/features/factfiles/roadsafety/facts/en/>. Erişim:27.04.2015.

⁴ WHO. Global Status Report on Road Safety 2013: Supporting a Decade of Action.

⁵ TÜİK. Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri, 2013. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18510> Erişim: 30.04.2015.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-54

görülen kural ihlalleridir. Trafik kazalarının önlenmesi için sürücülerin yeterli eğitim almaları, toplumun trafik kurallarına karşı duyarlılığının artırılması, kurallara uyma hassasiyeti ve bilinçli davranışlar geliştirilmesi trafik kazalarını önlemede etkili faktörlerdir.⁶

Trafik kazasında yaralanmış bir kişiyi hastaneye ulaştırıncaya kadar geçen süre yaralının hayatta kalabilmesi için çok önemlidir. Bu gibi acil durumlarda çevredeki kişilerin nasıl davranacağını, hangi durumda nasıl bir yöntem uygulayacağını bilmesi ve ilk önlemleri alması kazazede için yaşamsal önem taşır. Bu nedenle, bireylere kazalarda yaralananların yaşamını kurtarabilecek ilkyardım becerileri eğitimi verilmelidir.

Yol güvenliğinin paylaşılması gereken bir sorumluluk olduğu göz ardı edilmemelidir. Günümüzde karayolları trafik sistemlerinde riskleri azaltabilmek için hükümetlerin, özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası birimlerin konuyu üstlenmeleri, taahhütte bulunmaları ve konuyla ilgili kararları bilgilendirilerek almaları gerekmektedir. Ayrıca her konuda olduğu gibi çözüm için yol mühendisleri, motorlu taşıt tasarımcıları, yasaları uygulayacak görevliler, sağlık çalışanları ve sivil toplum grupları gibi birçok farklı kesimin bu sürece katılımı gerekmektedir.⁷

⁶ 1-5 Mayıs Trafik ve İlkyardım Haftası <http://www.istanbulhalksagligi.gov.tr/duyuru/1-5-mayis-trafik-ve-ilkyardim-haftasi/397> Erişim:27.04.2015.

⁷ World Report on Road Traffic Injury Prevention–Main Messages. <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42925/1/9241591315.pdf?ua=1>. Erişim:27.04.2015.